

בית הכנסת תלמידי ישיבת פוניבז' (צעירים)

רח' האדמו"ר מצאנז 10

בני ברק

שיעור ממורנו הגאון ר' יו"ט זנגר שליט"א

ש"ק פ' יתרו תשע"ט

עניני בורר בספרים בשבת

יש להסתפק בענין מלאכת בורר בשבת, האם יש איסור גם בספרים, ואת"ל שאסור, היאך אפשר לסדר כל הספרים שנשארו בביהמ"ד אחרי התפלה או אחרי סדר לימוד, וכמו"כ האם יש איסור לבורר ספרים מהארון לצורך לימוד לאחר זמן, וכמו"כ האם מותר לסדר ספרים שכבר נמצאים בארון, כגון לסדר ש"ס לפי סדר המסכתות..

ברירה בכלים וספרים שאינם אוכלים

שנינו בשבת (ע"ד:) אמר רבא, האי מאן דעבד חביתא (פרש"י של חרס) חייב משום שבע חטאות, תנורא חייב משום שמונה חטאות, אמר אביי האי מאן דעבד חלתא (פרש"י כוורת של קנים) חייב אחת עשרה חטאות, ורש"י פירט את כל החטאות שחייב, ובתו"ד הסביר שבעשיית חבית חייב משום "שבורר הצרורות הגסות מתוכן", ובחלתא הסביר שעובר "כשבורר הקנים היפות".

ביאור בפרש"י שברירת קנים יפות אסורה משום בורר

אמנם לכאורה צריך להבין, למה חייב בברירת קנים יפות משום בורר, דהרי ברירת אוכל מתוך פסולת שרי, ותי' הנשמת אדם (הלי שבת כלל ט"ז סוסק"ג) שלא דווקא בורר היפות מתוך הרעות, אלא שבירר לצורך היפות, אבל באמת בירר הרעות מהיפות. ועוד תי', דההיתר של בורר הוא רק באוכל, אבל בזה לעולם חייב גם אם הוא לאלתר. וכ"כ גם במנ"ח (מצוה לייב מלאכת בורר סק"ה) דלא שייך היתר של לאלתר רק בדבר שישתמש בהם לאלתר כמו באוכל או בכלי, דבכה"ג אינו דרך מלאכה אלא דרך אכילה והשתמשות, אבל כשבורר קנים כדי לעשות מהם כוורת, הרי זה דרך מלאכה (עי' שביית השבת מלאכת בורר אות י"ג), ולכן כ' שההיתר של ברירה לאלתר הוא רק באוכלים וכלים.

בהאיר יוסף (מלאכות שבת סי' י"ט) הסביר סברא זו עפמשי"כ החזו"א (או"ח סי' ס"א סק"א ד"ה ומשי"כ) שדרך האכילה התמידית נטפל לאכילה ולא הוי עליה שם מלאכה, וממילא לפי דבריו כשבורר כלים ובגדים לצורך תשמיש, הוי נמי נטפל לאותו תשמיש, ואין עליה שם מלאכה אלא הוא חלק ממעשה התשמיש, משא"כ כשבורר צרורות לצורך עשיית חבית, כיון שעשיית חבית היא מלאכה, ממילא מה שבירר לצורך זה, אין עליה שם תשמיש, ושפיר פרש"י שחייב משום בורר.

הוכחת הט"ז שיש איסור בורר בכל דבר ולא רק באוכלים

הט"ז (סי' ש"יט סק"י"ב) הוכיח מהאי סוגי' שיש איסור בורר בכל דבר ולא רק באוכלים, וכמו"כ הוכיח השביתת השבת (בורר סק"ז) מהירושלמי (שבת פ"ז ה"ב דף מ"ט:), שהקשו שאף בבני אדם יהיה איסור ברירה, והערוה"ש (סי' ש"יט ס"ז) הוכיח מסברא שיש איסור בורר בכל דבר, דהרי במשכן היו בוררים הסממנים, והלא הם אינם אוכלים, אעכצ"ל שהאיסור אינו רק באוכלים וכלים. אבל לפ"ז תמה הערוה"ש (שם ס"ח) היאך מצאנו ידינו ורגלינו בכמה דברים, כגון בכפות וסכינים ומזלגות

שמונחים בערבוביא ואנחנו צריכים הסכינים או מזלגות, דהיאך מותר לבורר, וכמו"כ כשתלויין הרבה בגדים על הכותל, וצריך להוריד ערימה של בגדים כדי להוציא את בגדו, ואח"כ מחזיר כל הערימה למקומה, וכן אם היו הרבה ספרים מעורבים זה על זה, ומוציא ספר מיוחד מתוך כולם, דלכאורה אם יש איסור בורר גם בהם, לא מצאנו ידינו ורגלינו בהרבה ענינים.

ביאור הערוה"ש בהיתר לבורר סכו"ם או ספרים

הערוה"ש (שם ס"ט) תי' בשני מהלכים: א. בדבר הניכר הרבה לעין הרואה, לא שייך לומר שיש בזה איסור בורר, דאין זה אלא נטילה בעלמא, וכל הני דברים (בגדים וכלים וספרים) הם נראים לעין, ואע"פ דגם שני מיני פירות נראים לעין, שאני התם דמתוך קטנותן וריבויין צריך לבוררן זה מזה, משא"כ בבגדים וכלים וספרים. ב. כיון שמותר לקחת אוכל מתוך פסולת בשעה שאוכל, כמו"כ מותר לקחת שאר דברים לצורך שימוש לאלתר, ונ"מ טובא בין הני תרי טעמי, כשרוצה לבורר ספרים זה מזה כדי להחזירן למקומן, דלפי הטעם הראשון, כיון שכל אחד ניכר לעין, אין איסור בדבר, משא"כ לפי הטעם השני, כל שאינו לצורך לאלתר אסור, וסיים דיש לעיין בדבר.

שיטת האור שמח שאין איסור בורר בדבר שאינו בלול ולכן אין איסור בורר בכלים ובגדים

והנה מפורסם חידושו של האור שמח (הל' שבת פ"ח הי"א) דכל האיסור של בורר הוא רק בדבר הבלול יחד ומשתמש בו בתערובת, דבכה"ג כשבורר הפסולת מתוך האוכל הוא חייב, אבל בכלים שאינו משתמש בהם בתערובת, אלא משתמש בכל כלי ובגד בנפרד, לא שייך בהו בורר (אמנם בשו"ת להורות נתן ח"ג סי' כ"ב סק"ו הקשה על האו"ש, דמנלן דבעינן שישתמש בהן כשהן בלולין, אבל ראיתי מבארים כוונת האו"ש, דכשאין משתמשים בהן כשהן בלולין, אין ע"ז שם תערובת חשובה), ומש"כ הט"ז שיש בורר גם בשאר דברים, היינו רק ע"פ פרש"י הנ"ל שהקנים מעורבים, והוסיף דמה שהבינו המחברים מהט"ז דגם בכלי איכא בורר, טעו בזה, משום שבמלאכת בורר צריך שיהא בלול, ואין זה לא בכלים ולא בבגדים.

סברת מרן הגרשז"א זצ"ל דאפשר אין איסור בורר בבגדים ובספרים שאין בוררים אותם לאוצר

מרן הגרשז"א זצ"ל (שש"כ פ"ג הערה ע"ה) הוסיף עוד סברא להקל בספרים וכלים, עפמש"כ הר"ן בשבת (ע"ד. ד"ה ולבו) דכל דבר שאין הדרך לבוררו לאוצר, לא שייך ביה מלאכת בורר, דהרי מקור מלאכת בורר הוא לבורר התבואה כדי לשומרה באוצר, ולהכינה לטחינה כמבואר בשבת (ע"ד.), ולפ"ז אפשר דיש להקל בבגדים וספרים.

סברת המהרש"ג שאין בורר בספרים כיון שמחזירים אותם למקומם אחרי הלימוד

בשו"ת מהרש"ג (ח"א סי' נ"ד) כ' דלא שייך ברירה בספרים ובגדים, כיון שלאחר השימוש בהם מחזירים אותם למקומם כמו שהיו בתחילה, וכה"ג לאו שמיה בורר, אלא לוקח ממקום המיוחד לו כדי להשתמש בו, והוסיף דכל המלאכות ילפינן מהמשכן, והתם הברירה מתוך הסממנים היתה בדברים שנשאר כן לעולם, ויותר מזה יש מנהג העולם, דלא שמענו מעולם שמי שרוצה לקחת מלבוש מבין בגדיו, או שרוצה ללמוד בש"ק בבוקר, שיהיה אסור לו בליל ש"ק להכין הספר לעצמו לפני השינה, ואמנם המסגרת השלחן על הקצשו"ע (סי' פ' סט"ז) המציא חומרא זו, אבל הוא בעצמו כ' בספרו ישועת ישראל שאין העולם נזהרין בזה, ומה שהשואל הביא ראיי מהט"ז הנ"ל שאסר לבורר כלי מן הכלים, אין הוכחה כלל, דהתם אינו מוכח שהי' הדרך לחזור ולערבם (ועי' בשו"ת להורות נתן ח"ג סי' כ"ב סק"ט שכ' דגם לפי המהרש"ג, אין להקל רק כשמוציא הספר או הבגד מהארון, דהתם עתיד להחזירו לארון, אבל כשיש ערימת ספרים על השלחן, ולוקח אותם כדי להחזירם לארון, אין בירור זה עומד להתקיים ע"ש), אבל ע' בשש"כ (פ"ג סוף הערה ר"כ) מה שתמה מרן הגרשז"א זצ"ל על חידוש זה.

שיטת גדולי הפוסקים שיש איסור בורר גם בכלים ובגדים

אבל להלכה כ' המ"ב (סי' ש"ט סקט"ו) וז"ל כתבו האחרונים דה"ה בכל דבר כשהם שני מינים, כגון כלים ובגדים, שייך ברירה עכ"ל, וכן פסקו בשו"ע הרב (שם ס"ח) והח"א (כלל ט"ז סי' ה'), והאגלי טל (בורר אות כ"א) הביא ראיי' ממה שדן בשו"ת תרומת הדשן (סי' נ"ז) בענין בורר בדגים, אע"פ שאינם גידולי קרקע, משמע שיש איסור בורר גם בכלים ודברים שאינם גידולי קרקע.

האם יש שאלה של בורר בהוצאת ספר מארון ספרים

בענין הוצאת ספרים מהארון, מרן הגרשז"א זצ"ל לימד בשיעור שאין להוציאם אא"כ ילמדו מהם לאלתר (עי' שש"כ פי"ג הערה ר"כ שאמר שהבורר חומש בליל ש"ק בשביל קרה"ת בבוקר יש לחוש משום איסור בורר גם אם אין לו אפשרות להוציאו מהחדר בבוקר משום שאורחים ישנים שם), וכאשר סיפרו הפסק למרן החזו"א זצ"ל, הוא אמר שלדעתו הדבר מותר, וביקש להעביר את דעתו למרן הגרשז"א זצ"ל (הובא בארחות שבת פי"ג הערה י"ז), ומרן הגרשז"א זצ"ל חזר בו (שש"כ שם), ופסק דכאשר הספרים עומדים בארון, אפילו אם אינם מסודרים שם, מ"מ אינם חשובים למעורבים דהרי כל ספר הוא דבר חשוב לעצמו ולמקומו, ורק כיון שיש לו הרבה ספרים הוא מעמידם זה אצל זה, ומה"ט גם אין נוהרים להוציא ספר מהארון לפני התפילה ע"מ ללמוד ממנו בביהכני"ס אחרי התפלה. וכן נקט בפשטות באג"מ (או"ח ח"ד סי' ע"ד מלאכת בורר אות י"ב), אבל הוסיף שאם שם הספר אינו כתוב מאחוריו, או שהוא בלילה ואינו מכיר את הספר, יש איסור בורר, אא"כ ילמוד ממנו (ולא סגי במה שפותחו וסוגרו דאז ניכר שהוא מעשה בורר). מרן הגריש"א זצ"ל פסק דאפילו כשאין שם הספר כתוב מאחוריו, אם יש לו טביעת עין אינו נחשב כתערובת, ואין בזה איסור בורר (איל משולש פי"ח הערה ט"ו).

שיטת הלהורות נתן בענין ברירת ספרים

בשו"ת להורות נתן (ח"ג סי' כ"ב סק"ז) הקשה על המקילים דס"ל שאין איסור בורר כששם הספר ניכר להדיא, דהרי בשו"ת תרומת הדשן (ח"א סי' נ"ז) כבר העיר כן, וז"ל נראה דמאוד הי' כנגד סברת הלב, דשני מינים שניכרים בהפרדתם חתיכות גדולות שמונחים יחד, שיהא ברירה שייכא בהו, דלשון המרדכי פרק כלל גדול לא משמע הכי, דכתב יזהר אדם משני מיני פירות שנתערבו, משמע דווקא כשהם מעורבים ואינם ניכרים, אבל בכה"ג אע"ג דאין כל מין ומין מסודר בפני עצמו, מ"מ לא מיקרי מעורב, אפס הואיל וכתב בסמ"ג דהבורר פסולת מתוך האוכל, ואפילו בורר לאלתר, חייב חטאת, ואין לחלק ולהקל בלא ראיה ברורה עכ"ל. הרי מפורש בתרוה"ד שרצה להקל מסברא, אבל להלכה החמיר כיון שלא מצא ראיי' ברורה להקל, ולכן פסק הרמ"א (סי' ש"ט ס"ג) שני מיני דגים מיקרי שני מיני אוכלים, ואסור לבורר אחד מחבירו, אלא בידו כדי לאכלו מיד, אע"פ שהחתיכות גדולות וכל אחת ניכרת בפני עצמה. אבל בשו"ת להורות נתן כ' דגם התרוה"ד יודה דיש להקל היכא דכל מין ומין מסודר בפני"ע (כעין סברא זו כ' בשביתת השבת מלאכת בורר אות כ"ה), ובסברא זו הסביר ספיקת הירושלמי שאין איסור בורר באדם כיון שנחשב כאילו כל מין ומין מסודר בפני"ע, דהרי אין פרצופי בני"א שווין, וכל אחד ניכר טובא.

שוב כ' בשו"ת להורות נתן, דחומרת התרוה"ד היא רק במקום בורר דאורייתא, אבל בבורר דרבנן שפיר נוכל לחלק מסברא, שבדבר הניכר אין איסור בורר כלל, ולפי"ז כיון שספרים עשויין מנייר, י"ל דכיון שרע"א (הובא בכה"ל סוסי' ש"ט) חידש דאין זורה אלא בגידולי קרקע, כמו"כ אין בורר אלא בגידולי קרקע, והרי ספרים עשויין מנייר שהם פנים חדשות ואינם בגדר גידולי קרקע, וא"כ אין בהם

איסור בורר דאורייתא. אבל שוב דחה היתר זו, דהרי הרמ"א פסק שיש איסור בורר בחתיכות גדולות של דגים אע"פ שדגים אינם גידו"ק, ועכצ"ל שהרמ"א חשש דאין להקל גם בדרבנן.

ולכן פסק דאע"פ שבתוך הארון, כל ספר ניכר בשמו, הוי כאילו מין מסודר במקומו ואינו מעורב כלל, ולכן היקל להוציא מהארון, ובפרט שיש גם לצרף סברת המהרש"ג שעתיד להחזיר הספר למקומו ואין בזה מעשה בורר אלא מעשה לקיחה. אבל אם הספרים מונחים מעורבים יחד על השלחן, אסור לבוררם כדי להחזירם לארון, ואם עושה כן כדי שהספרים לא יבואו לידי בזיון ח"ו, נכון להניחם יחד בארון מיוחד, ויסדרם במוצש"ק כל אחד על מקומו.

הוצאת ספר מתוך ערימת ספרים

אם יש ערימה של ספרים, והוא צריך ספר שנמצא באמצע הערימה, פסק מרן הגריש"א זצ"ל (קובץ תשובות ח"ג סי' ס"ה) דמותר לסלק שאר הספרים מעליו כדי להגיע אליו, דהרי אין כוונתו אלא להגיע להספר המונח למטה.

האם מותר לסדר סידורים וחומשים אחרי התפלה בבית הכנסת

מרן הגריש"א זצ"ל והג"ר ישראל יעקב פישר זצ"ל פסקו שמותר לסדר סידורים וחומשים אחרי התפלה אפילו אם הם מעורבים יחד, ואין בזה משום בורר כיון שכל אחד ניכר בפני"ע (מאור השבת ח"ד עמוד תקצ"ז הערה מ"ו, וציין למש"כ בספר עם מקדשי שביעי עמוד ע"ח, שמרן הגריש"א זצ"ל הסביר דאפילו אם כמה ספרים מונחים אחד על גבי השני בתערובת, ואין רואים כל ספר לגמרי, בכל זאת כיון שהם גדולים וכל ספר ניכר אין איסור בורר). עוד אמר מרן הגריש"א זצ"ל שכל השאלה של ערימת ספרים היא רק בתערובת ממש, אבל כשמונחים יחד על השלחן, אין זה נחשב כמעורב (שם עמוד תקע"א הערה ל"ד).

סידור הסידורים וחומשים ותהלים בכותל המערבי

בשו"ת שבט הלוי (ח"א סי' צ"א) נשאל היאך לאסוף הספרים (סידורים וחומשים ותהלים) המרובים שנמצאים תמיד בכותל המערבי, ופסק שהעצה היא שהמאסף אותם יאסוף חבילות חבילות מכל הבא לידו, ואח"כ כשמסדרן בארונות שלהם, יקח ראשון ראשון בלי סדר, כל הבא לידו, בלי הקפדה איזה לחפש ולהקדים, וכל ספר הבא לידו יסדר בארון השייך לו, ובאופן כזה אין סרך בורר (וע"ע בשש"כ פ"ג ספ"ח), וכעין זה מבואר בארחות רבינו (ח"א עמוד קנ"א) לגבי מיון סכו"ם ע"ש.

מיון ספרים כדי להחזירם למקומן בארון ספרים

אם יש ספרים מונחים בתערובת, אסור למיינם ע"מ לסדרם למקומם בארון הספרים (שש"כ פ"ג ספ"ח), ואמנם י"א שאם לוקח מכל הבא לידו, ואז מחזירו לארון מותר, ולכאורה הכי מבואר בשפת אמת (שבת ע"ד. ד"ה ת"ר היו לפניו), אבל בשו"ת מחזה אליהו (סי' מ"ט סק"ד) כ' דהמע"ן שם יראה שכתב התירו אך ורק באופן שהאוכל שמוציא מהתערובת, דעתו לאוכלו מיד, ואינו בורר לאוצר, וע"ש שהאריך טובא בסוגי' זו, והביא שהשביתת השבת (מלאכת בורר ס"ג) הביא בשם ספר הזכרונות למהר"ש אבוהב (הדבר שמואל) שהוא איסור דאורייתא, ובסוף התשובה כ' ששאל את מרן הגריש"א זצ"ל והגרשז"א זצ"ל, ושניהם ענו בפה מלא שאין צד היתר בזה כלל.

אמנם אפשר אין למחות ביד המקילים לסדר ערימה של ספרים ע"י שלוקחים הספר הראשון ומחזירים אותו למקומו, וכן לספר השני, וכן לשלישי, דהרי לפי האור שמח ומהרש"ג אין איסור בורר בספרים (אמנם לפי הביאור של הלהורות נתן, המהרש"ג רק היקל כשלוקח ספר ממקומו ויחזירו למקומו, אבל לא היקל כשבא לסדר ערימת ספרים), ועוד ד"א שאין איסור בורר כשיש ערימת ספרים מסודרת, וכל ספר ניכר

לעצמו, ועוד י"א שהספר העליון אינו נחשב כמונח בתוך התערובת, ועוד דמשמע מהבה"ל (סי' שייט סי"ג ד"ה לאכול) דמה שנוהרים בתערובת שכבות אינו אלא חומרא, ועוד דלשיטת מרן השבט הלוי זצ"ל יש להקל לסדר ספרים באופן שהוא מן הבא לידו (דלא כמשי"כ בשו"ת מחזה אליהו בשם מרן הגריש"א זצ"ל והגרשז"א זצ"ל), ועוד שהפמ"ג (סי' שייט משב"ז סק"ב וסק"ב) נוטה להתיר ברירת שני מיני אוכלים כשרוצה שניהם רק לאחר זמן, "דהי מינייהו אוכל והי מינייהו פסולת" (ואמנם הבה"ל סי' שייט סי"ג ד"ה היו כי שהפמ"ג הסתפק בדבר, צ"ל דהיינו משום שהפמ"ג בסק"ב סיים בסו"ד וצ"ע לדינא, אבל בסק"ב משמע שפשוט להיתר), אמנם הבה"ל (שם) חולק על היתר זה של הפמ"ג (וע"ע מש"כ בשו"ת משנה הלכות חט"ו סי' קי"ד).

מיון ספרים בבית הכנסת לצורך לימוד מהם ע"י אחרים

בשו"ת נשמת שבת (על סי' שייט סי' קנ"ח) כ' דיש סברא להתיר החזרת ספרים למקומם בבית הכנסת, אם כוונתו היא כדי שיהיו מוכנים ומסודרים לצורך הלומדים הבאים שירצו ללמוד מהם, דהרי לכאורה זה בורר לצורך לאלתר, ואע"פ שיש מקום להחמיר כשיש ספק שמא לא יצטרכו ללמוד דווקא מספר זה, מ"מ כיון שיש מקילים שאין בורר בספרים כלל, אי"כ יש להקל בזה. וע"ע באוצרות השבת (סי' י"ד בסוף הספר) שדן באריכות בהאי סוגי' של כל הבא בידו, וכתב דכל האיסור הוא רק כאשר כל כוונתו היא כדי למיין התערובת, אבל אם הוא צריך לאכול מין מסויים מהתערובת לאלתר, אי"כ כל התעסקות שלו היא לצורך אכילה זו, ולפי דבריו גם בנד"ד, אם יש לומדים אחרים שיתכן שיצטרכו הני ספרים, מותר להחזירם למקומם בארון ספרים.

אבל נראה דכל ההיתר הזה הוא אך ורק במקום שאנשים באים ללמוד שם אחרי התפלה, ואין זה מתיר לסדר הספרים לפני התפלה, וכמו"כ יש לחלק בין ביהכ"ס של בעה"ב שלא ילמדו מהספרים בשבת, לביהכ"ס של בני תורה שהלומדים נכנסים ויוצאים שם כל הזמן.

החזרת ערימת ספרים לארון אחרי שלמד מהם

אם למד מהרבה ספרים והם מונחים בערימה על השלחן, פסק מרן הגרשז"א זצ"ל כיון שדרך המוציא ספרים ללמוד מהם, וגם להחזירם למקומם, אין החזרתם נחשבת כמלאכת בורר אלא כהחזרתם למקומם, והיינו אפילו אם אינו צריך את השלחן, וצירף את סברת האו"ש הנ"ל שאין דין בורר בספרים כיון שאין משתמשים בהם בתערובת (ששי"כ פ"ג הערה רל"ט).

לסדר ספרים העומדים על מדף

אע"פ שספרים העומדים על מדף אינם נחשבים כמעורבים עם הספרים הסמוכים להם, מ"מ מביאים בשם מרן הגריש"א זצ"ל שאסור לסדר אותם, ולכן כשיש סידורים וחומשים עומדים זה על יד זה על המדף, אע"פ שכל אחד ניכר להדיא, אסור להוציא את הסידורים כדי לסדר כולם יחד, ואת כל החומשים יחד (הובא בשבות יצחק על בורר עמוד מ"ז), וכמו"כ אם יש ש"ס על המדף, אין לסדר המסכתות לפי הסדרים (מועד, נשים נזיקין וכו') או לפי סדר המסכתות (אמנם פסק זה צ"ב קצת, דהרי לעיל הבאנו שמרן זצ"ל פסק שמותר לסדר הסידורים וחומשים אחרי התפלה גם אם הם מעורבים, כיון שכל אחד ניכר בפניו, וא"כ מאי שנא הכא, ובפרט שהם עומדים כל אחד בנפרד בארון ספרים וצ"ב).

בית הכנסת תלמידי ישיבת פוניבז' (צעירים)

רח' האדמו"ר מצאנז 10

בני ברק

שיעור ממורנו הגאון ר' יו"ט זנגר שליט"א

ליל ש"ק פ' משפטים תשע"ט

קריאת הפטרת פ' משפטים בדילוג למפרע – עניני אדר ראשון

בדרך כלל ש"ק פ' משפטים היא שבת לפני ר"ח אדר ומפטירים בה הפטרת פ' שקלים, או שהיא שבת ר"ח, או שהיא ערב ר"ח ומפטירין "מחר חודש", אבל השנה (וכן בשנות תשפ"ב, תשפ"ה, תשצ"ה) מפטירין בה בירמיה (פרק ל"ד) בענין שילוח עבדים, משום שבפרשת משפטים כ' דיני עבד עברי, אבל כיון שההפטרה מסתיימת בפסוקים קשים, לכן כ' האבודרהם דיש להוסיף שני פסוקים אחרונים בסוף פרק ל"ג, כיון שהם משמחים לב ונפש, אבל בני ספרד נוהגים כמש"כ הרמב"ם, וממשיכים לקרא עוד פרק שלם, כל פרק ל"ה.

קושיית מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א היאך קורין ההפטרה בפרשת משפטים למפרע

אבל מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א העיר (טעמא דקרא סוף פ' משפטים) דלפי מנהגנו, אנחנו מדלגין למפרע בנביא, והרי מבואר במגילה (כ"ד.) אין מדלגין מנביא לנביא, ובנביא של שנים עשר מדלג, ובלבד שלא ידלג מסוף הספר לתחילתו (פרש"י למפרע), וכן נפסק להלכה בשו"ע בהל' קרה"ת (סי' קמ"ד ס"א), וכ' שם המ"ב (סק"ט) שנחלקו האחרונים בהאי דינא, ד"א שדווקא מנביא לנביא אין מדלגין (ואפילו בנביא של תרי עשר), אבל בנביא אחד מדלגין אפילו למפרע אם הם סמוכין ולא יצטרכו הצבור לעמוד בשתיקה, אבל המ"א וא"ר ס"ל דאפילו בנביא אחד אין לדלג למפרע, והפמ"ג מצדד דבענין אחד בנביא אחד, מותר לקרות גם למפרע. לפ"ז יש לדון טובא במנהגנו, דהרי כל הסיבה שמסיימים קריאת הפטרת פ' משפטים בפסוקים אחרונים שבפרק ל"ג, היא כדי סיים בדבר טוב, אבל אינו מענין פרק ל"ד.

הקורא הפטרת משפטים מתוך נביא על קלף לא יקרא למפרע אלא ימשיך לקרא בפרק ל"ה

ולכן חידש מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א דמקור מנהגנו היא באבודרהם, ואז לא קראו מנביא שנכתב בקלף, וממילא לא היו צריכים לחוש משום דילוג (משום שיכלו לסמן המקומות), אבל במקום שיש נביא על קלף, אסור לדלג למפרע, ומה שהפמ"ג היקל היינו רק בענין אחד ולא בשני ענינים, ולכן ראוי לנהוג כמש"כ הרמב"ם להמשיך לקרא ההפטרה עד סוף פרק ל"ה, וגם בשערי אפרים (שער ט' סכ"ח) כ' דבמקום שיש נביאים כשרים, לא ידלגו למפרע.

ביאור המשנת יוסף ליישב מנהגנו

בשו"ת משנת יוסף (ח"י"א סי' ל"ג) יישב מנהגנו שסומכים על הפמ"ג, משום שבנדון זה יש ב' עיקרים גדולים, שלא לגרום טירחא דציבורא, ושההפטרה תהיה כולה בענין אחד, ולא בעירבוב מענין לענין. לפ"ז יש לבאר שההפטרה מתחילה בענין שילוח עבד ושפחה ישראלים (מעין תחילת הפרשה), והמלך צדקיהו כרת ברית עם העם ע"ז, ואם אנחנו נמשיך לקרא פרק ל"ה, התם מדובר בענין אחר לגמרי, לבני יונדב בן רכב, והוא פרק ארוך מאוד, ויש בו טירחא דציבורא, ומסיים בנבואה טובה על בית יונדב בן רכב, ולא על כלל ישראל, ולכן בחרו לקרא למפרע, שהוא המשך הברית שכרתו לשלוח עבדיהם לחפשי, ולכן מסיימים "כה אמר ה' אם לא בריתי" שהשי"ת לא ישנה בריתו מזרע דוד למלוך על ישראל.

שיטת מרן האג"מ זצ"ל שלא יקרא למפרע

מרן הגר"מ פיינשטיין זצ"ל פסק שלא יקרא למפרע אלא יסיימו בפסוקים י"ח וי"ט בפרק ל"ה, וסמך על הרמב"ם ששם הוא סיום ההפטרות, והוסיף שגם המ"ב כ' שיש לעשות כשיטת המ"א, וא"כ גם הוא מודה שאין מסיימים למפרע (הובא בקונטרס לתורה והוראה שי"ל ע"י ישיבת תפארת ירושלים ח"ג עמוד כ').

ביאור המשמר הלוי בסוגי' זו

במשמר הלוי (קידושין סי' כ') העיר הג"ר משה מרדכי שולזינגר זצ"ל, דאם כל הענין לקרא פרק ל"ה או שני פסוקים בפרק ל"ג הוא כדי לסיים בדבר טוב, הלא פרק ל"ה היא נבואה רעה לישראל ליהודה וירושלים, מלבד לבני הרכבים, וא"כ האיך זה נקרא סיום בדבר טוב. ולכן הסביר שהפמ"ג שמתיר לדלג למפרע כשהוא באותו ענין, בודאי יסכים שבנד"ד ידלג למפרע כיון שהוא ממש אותו ענין, שאחרי הנבואה לרעה באה הנבואה הגדולה לטובה.

עוד הקשה דהיאך נוכל לשנות מנהגנו שיסודו בראשונים, ובפרט שאין מרויחים בזה וכנ"ל. ועוד העיר דמש"כ לעיין בשערי אפרים, שם אין שום רמז לכל סוגי' זו. עוד ציין לרש"ש ביומא (ע.) שכתב "וכן אנו נוהגין בהפטרות משפטים", והרי הוא היה חי בוילנא, ושם קראו הנביא מתוך קלף כמנהג רבינו הגר"א זצ"ל, ובכל זאת נהגו לדלג למפרע כמנהגנו, וע"ש מו"מ עם מרן הגר"ח בכל סוגי' זו.

מרן הקה"י זצ"ל ס"ל דאין לשנות המנהג

שוב ראיתי בלוח ההלכות והמנהגים (עמוד ק"ע) שמרן הקה"י זצ"ל לא הסכים לחידוש זה של מרן הגר"ח שליט"א, ואמר שקשה לשנות את המנהג, וסיים שצ"ע

אמנם יש שרצו ליישב את מנהגנו, דכל הקפידא היא שאין לדלג למפרע בנביא, אבל אם קוראים הפסוקים כדי לסיים בדבר טוב, אין זה חלק מההפטרות, ולכן אין קפידא אם קוראים הני פסוקים למפרע, אבל יש להעיר ע"ז בתרתי. אב"א שבאג"מ (או"ח ח"א סי' קע"ד) מבואר שגם לסיים בדבר טוב, ואפילו בתרי עשר (שנחשב כספר אחד) אין לדלג למפרע, ואב"א אם הני פסוקים אינם חלק מההפטרות, א"כ הן הפסק בין הקריאה לברכות אחרי ההפטרות, ועכצ"ל שאחרי שחז"ל תקנו לקרא פסוקים כאלו כדי לסיים בדבר טוב, ממילא הם חלק מההפטרות.

תבנא לדינא, רוב הפוסקים נוקטים שאחרי שקרא פרק ל"ד בירמיה להפטרות פ' משפטים, חוזר לפרק ל"ג לקרא שני פסוקים כדי לסיים בדבר טוב, ולא חיישינן בזה לאין מדלגין למפרע.

איזה אדר הוא התוספת ואיזה אדר נקרא אדר סתם

בשנה מעוברת שיש אדר ראשון ואדר שני, יש להסתפק איזה חודש הוא התוספת, ואיזה החודש העיקרי וממילא הוא סתם אדר, ונ"מ טובא לגבי ברכת החודש ולשטרות (או"ח סי' תכ"ז), ולגבי מי שנדר "עד ר"ח אדר", עד מתי חל הנדר כשהשנה מעוברת (יו"ד סי' ר"כ ס"ח), ומה כותבין בגט בחודש אדר כשהשנה מעוברת (אהע"ז סי' קכ"ו ס"ו), ומתי אפשר לגבות בשטר שכתוב בו "אדר" סתם כשהשנה היא מעוברת (ח"מ סי' מ"ג סכ"ח).

ספיקת הירושלמי אם אדר ראשון או אדר שני הוא החודש הנוסף

הירושלמי במגילה (פ"א ה"ה) דנה אם אדר ראשון הוא התוספת או אדר שני, והביאה נ"מ לענין כבשים של קרבן תמיד דכתיב בהו "בני שנה", שאם נולדו בט"ו אדר בשנה פשוטה, ונכנסו לשנה מעוברת, אם אדר ראשון הוא התוספת, א"כ כלתה לו השנה רק באדר שני, משא"כ אם אדר שני הוא התוספת, כבר כלתה השנה באדר ראשון.

להלכה נחלקו הראשונים בזה, דתוס' בר"ה (י"ט: ד"ה אדר) ס"ל דמסקנת הירושלמי היא שלכו"ע אדר ראשון הוא התוספת, וכן משמע מרש"י שם שכתב וז"ל ימי אדר הראשון שאותו עושין עיבור לשנה עכ"ל, וכן דייק המהר"י מינץ (סי' טו) מלשון של תוס' בנדרים (ס"ג:).

והנה מחלוקת זו תלויה במחלוקת תנאים בנדרים (ס"ג:). דר' יהודה ס"ל שאדר ראשון נקרא אדר סתם, ולכן כשכותבים שטר באדר ראשון כותבים "אדר" סתם, ובאדר שני כותבים אדר שני, ואילו ר"מ ס"ל שבאדר ראשון כותב אדר הראשון, ובאדר שני כותבים "אדר" סתם, והרי כלל בידינו בעירובין (מ"ו:). שהלכה כר' יהודה נגד ר' מאיר.

שיטת הפוסקים דיש לכתוב אדר הראשון ואדר השני ולא לכתוב סתם אדר

המהר"ם מינץ (סי' ק"ט) כ' בשם האגודה שבאדר ראשון, בין בברכת החודש ובין בשטרות א"צ להזכיר אדר ראשון אלא "אדר" סתם, אבל הוסיף דמ"מ טוב לכתוב בפירוש אדר הראשון, דגם לר' יהודה אין חסרון בזה, והב"ח (או"ח סי' תכ"ח סק"א ואהע"ז סי' קכ"ו סק"ד) פסק שבאדר ראשון יכתוב אדר הראשון, ובאדר שני יכתוב אדר השני, והיינו כדי לחוש לשיטת הרמב"ם (הל' נדרים פ"י ה"ו) שפסק כר' מאיר, וכ"כ בנחלת שבעה (שטרות סי' ד') דכיון שאפשר לצאת ידי שניהם לכתחילה יש ליזהר בין בברכת החודש ובין בשטרות להזכיר אדר הראשון כשיטת הב"ח, ועוד שיכול לצאת מזה טעות, שאם באדר ראשון כתבו אדר סתם, שמא יבואו לחשוב שהוא אדר שני, וכן פסק הש"ך (יו"ד סי' ר"כ סק"ז).

האם כותבים אדר ראשון או אדר הראשון

מצאנו סתירות בלשון השו"ע אם כותבים אדר הראשון, או רק אדר ראשון, דבהל' גיטין כ' השו"ע (אהע"ז סי' קכ"ו ס"ז) אם השנה מעוברת יכתוב באדר ראשון **לירח אדר ראשון**, ובשני יכתוב **לירח אדר השני**, אבל מקור השו"ע הוא בטור, ושם כ' אדר הראשון ואדר השני, שניהם בה"א הידיעה, וכ"כ בלבוש שם ובמהר"י מינץ (סי' נ"א) ומהר"ם מינץ (סי' ק"ט), ולפ"ז ק' טובא למה השו"ע שינה בלשונו וכתב אדר ראשון בלי ה"א הידיעה, וכבר העיר ע"ז התו"יט בהגהותיו על הטור (אהע"ז סי' קכ"ו ס"ז סק"ב), וכ' וז"ל בשו"ע העתיק ראשון, ונראה לי שיש לכתוב כנוסחת הספר, שכן שנינו במשנה במגילה (ו:). קראו וכו' באדר הראשון אין בין אדר הראשון, ועוד שנינו בנדרים (ס"ג:). אדר הראשון עכ"ל.

אבל יש לתמוה עמש"כ המ"ב בהל' ר"ח דהרי הרמ"א (סי' תכ"ז ס"א) כ' שם כשמעברין השנה, כותבין באדר ראשון אדר סתם, ובשני אדר השני, והמ"ב (סק"ג) כ' דה"ה כשמברכין החודש בבית הכנסת, ומסקנת האחרונים דהנכון לפרש בשניהם, באדר ראשון יכתוב **אדר ראשון**, ובשני **אדר השני**, ואמנם בשעה"צ הביא המ"ב מקור להאי דינא מהב"ח וש"ך וט"ז ומ"א וא"ר, אבל המעיין בהני מקורות יראה שכולם כתבו שני החדשים בה"א הידיעה, או שניהם בלי ה"א הידיעה, וקשה למה המ"ב חילק ביניהם, וכתב אדר ראשון בלי ה"א הידיעה, ואדר שני עם ה"א הידיעה, ואפשר סמך על הפמ"ג (משב"ז שם סק"א) שכתב וז"ל אפשר שבחודש אדר ראשון אין קפידא אם לכתוב בה"א עכ"ל, אבל ק"ק למה לא ציין אותו בשעה"צ.

ולמעשה נראה, שאם התו"יט כ' דאע"פ שהשו"ע בהל' גיטין לא כ' אדר ראשון בה"א הידיעה, מ"מ יש לכותבו עם ה"א הידיעה, א"כ נאמר כן גם בשיטת המ"ב, ולכן בין בברכת החודש, ובין בשטרות וכתובות, יש לכתוב אדר הראשון או אדר השני.

חיוב ריבוי שמחה באדר ראשון או רק באדר שני

מעשה באשה גלמודה שאין לה שום שמחת חיים, אבל היא מתאמצת כל שנה באדר להיות בשמחה כדי לקיים משאחז"ל "משנכנס אדר מרבין בשמחה", ונסתפקה אם החיוב הזה הוא גם באדר ראשון.

שנינו בתענית (כ"ט:). כשם שמשנכנס אב ממעטין בשמחה, כך משנכנס אדר מרבין בשמחה, ופרש"י וז"ל ימי נסים היו לישראל פורים ופסח עכ"ל. בשו"ת שאילת יעב"ץ (חי"ב סי' פ"ח) הקשה על

רש"י למה הזכיר פסח בכלל, דהרי הגמ' חידשה דבאדר מרבין בשמחה, ועי' הול"ל דהיינו משום הנס של פורים, ולכן הסביר דאי משום הנס גרידא, נימא הכי גם בניסן שנגאלו ממצרים דמשנכנס ניסן מרבין בשמחה, והי"ה בכסלו שזכינו לנס חנוכה, דמשנכנס כסלו מרבין בשמחה, ולכן הסביר עומק כוונת רש"י דבאדר התחילו ימי נסים רצופים ותכופים זה לזה של פורים ופסח יחד, ומה"ט משנכנס אדר מרבין בשמחה. מזה הוכיח דבשנה מעוברת אין שמחה נוהגת אלא באדר שני ולא באדר ראשון, ובפרט לפי המבואר במגילה (ו:): אליבא דרשב"ג דאדר שני הוא העיקר לגבי קריאת המגילה משום דמסמך גאולה לגאולה עדיף, ועי' בשו"ת תשובה מאהבה (ח"ב סי' ש"א) דג"כ הוכיח הכי מרש"י הנ"ל.

בשו"ת שבט הלוי (ח"י סי' ק"ה סק"ג) הביא עוד ראיי' דהחיוב שמחה הוא רק באדר שני ולא באדר ראשון מהשפ"א שם בתענית שכו' דלולי פרש"י הי' מקום להסביר באופן אחר, דהרי הגמ' תולה רבוי השמחה באדר במיעוט השמחה באב, כשם שמשנכנס אב ממעטין בשמחה כך משנכנס אדר מרבין בשמחה, וצריך להבין מה הקשר ביניהם, והסביר השפ"א דבאדר התחילו לשקול שקליהם לצורך קיום הקרבנות והבהמ"ק, ונדבו שקליהם בשמחה, וכמבואר כמה פעמים בפסוק שכשהתנדבו בני"י למקדש הי' שמחה גדולה בעולם, וכיון שקבלו עליהם בשמחה, עדיין השמחה נמצאת, וזה ההיפך של מיעוט שמחה בחודש אב שהיא משום חורבן בהמ"ק וביטול הקרבנות, ולכן כיון שהחיוב שמחה באדר מקורו מהשמחה של תורמין על השקלים, וזה הי' באדר שני סמוך לניסן, לכן החיוב שמחה הוא רק באדר שני ולא באדר ראשון, אמנם בשו"ת שבה"ל סיים דיש מוסיפין שמחה באדר ראשון, וטוב לב משתה תמיד.

מאידך גיסא בשו"ת חת"ס (חוי"מ סי' כ') סיים תשובתו בזה"ל "יום ג' שנכפל בו כי טוב, א' דר"ח אדר ראשון שמרבין בו שמחה לסדר ושכנתי בתוכם תקפ"ט לפ"ק". הרי דנקט דגם באדר ראשון מרבין שמחה, ונראה דהחת"ס כ"כ לשיטתו, דהרי בשו"ת חת"ס (או"ח סי' ק"ס) נשאל אהא דשנינו בתענית (כ"ט). אמר רב כשם שמשנכנס אב ממעטים בשמחה, כך משנכנס אדר מרבין בשמחה, ואמר ר' פפא הלכך ישראל דאית ליה דינא בהדי נכרי לישתמיט מיניה באב דריע מזליה, ולימצי נפשיה באדר דבריא מזליה, והקשה השואל דהרמב"ם (הל' תענית פ"ה) פסק דמשנכנס אב ממעטים בשמחה, אבל לא הביא הא דרב פפא דלישתמיט מנכרי, ואילו בשו"ע בהל' ת"ב הוסיף דלישתמיט מנכרי. עוד הק' דבהל' פורים גם הרמב"ם וגם השו"ע השמיטו הא דמשנכנס אדר מרבין בשמחה, ורק המ"א (סי' תרפ"ו סק"ה) הביא המימרא.

החת"ס יישב עי"פ קושיית המהרש"א שם היאך שייך לומר באדר בריא מזליה, דהא קיי"ל דאין מזל לישראל (ונראה דהריטב"א עדיין לא נדפס בימיו, דהרי הריטב"א בתענית תי' דאע"ג דאין מזל לישראל היינו בשאר חדשים, אבל ב' חדשים אלו יש מזל שכן נגזר עלינו מן השמים, ואפשר עוד דמזל לאו דווקא אלא דהגזירה נקרא מזל), ולכן הסביר מש"כ רש"י שם דימי ניסים היו לישראל פורים ופסח, דאע"ג דאין ניחוש (חולין צ"ה:), יש סימן, והוא דאתחזק עכ"פ בתרי זימני פורים ופסח, ולא כמו שפ"י בשו"ת שאילת יעב"ץ כוונת רש"י. לפ"ז הסביר דבחד זימנא איכא למימר שמא ריע מזליה של העמלקים וזהו הטעם למה המן נהרג, אבל לא משום דבריא מזליה דישראל דהרי אין מזל לישראל, אבל השתא דאירע עי"ב אומות שונות רצופים, עמלק ומצרים, ש"מ דיש סימן טוב דבריא מזלא דישראל. עכ"פ לפי ביאור זה ברש"י אין לנו הוכחה דהחיוב שמחה הוא רק באדר שני כמש"כ בשאילת יעב"ץ, ולכן החת"ס חתם בתשובתו זמן שמחה גם באדר ראשון (וביישוב קושיית השואל למה השו"ע לא הביא הא דמשנכנס אדר מרבין בשמחה, הסביר דהשו"ע ס"ל דרב פפא ס"ל דיש מזל לישראל, אבל אנו קיי"ל דאין מזל לישראל, וא"כ בשלמא באב יש לחוש דבריא מזלא דאו"ה ולכן לישתמיט מיני' באב, אבל באדר אע"פ דריע מזליהו דעמלקים, מ"מ בשאר אומות מי ריע מזליהו, ולגבי כלל ישראל, הרי אין מזל לישראל, וצ"ל דהמ"א שהביא האי דינא דמשנכנס אדר מרבין בשמחה ויש בו יותר מזל, היינו כשיטת רש"י או כפי הריטב"א הנ"ל).

ולכן להלכה נראה דאמנם בשו"ת חת"ס יש גילוי דס"ל דיש שמחה גם באדר ראשון, אבל בשאלת יעביץ דן ממש בשאלה זו וססק דאין חיוב שמחה באדר ראשון, ולפי"ז יש לנטות יותר לשיטתו, כיון שפסק ממש על נידון זה.

יארציט באדר ראשון או באדר שני

ביום היארציט נוהגים לעלות לקבר של הנפטר (פני ברוך פלי"ט הערה מ"ד בשם קו הישר, וע"ע בשו"ע יו"ד סי' שד"מ ס"ב), וללמוד משניות לע"נ הנפטר (פני ברוך שם הערה כ"ה), ולהדליק נר נשמה (שם סט"ו), ולהתענות (רמ"א יו"ד סי' שע"ו סי"ד וסי' ס"ב), ולהתפלל לפני התיבה ולומר קדיש (רמ"א יו"ד סי' שע"ו סי"ד) ולעלות לתורה (מ"א סוסי רפ"ב, ובה"ל סי' קל"ו ד"ה בשבת).

מי שנפטר באדר בשנה מעוברת, היארציט שלו בשנה מעוברת ג"כ באותו חודש אדר שנפטר, אדר ראשון או אדר שני, אבל אם נפטר בשנה פשוטה, אז בשנה מעוברת איכא ג' שיטות בפוסקים. בני ספרד נוהגים היארציט באדר שני כשיטת השו"ע (או"ח סי' תקס"ח ס"ז), וטעמו משום שאדר שני הוא האדר העיקרי, וגם משום דאקדומי פורענותא לא מקדמינן. אבל הרמ"א שם ס"ל שהיארציט העיקרי הוא באדר ראשון משום שסתם אדר לגבי נדרים ושטרות הוא אדר ראשון, ועוד משום שאין מעבירין על המצוות, וכן נוהגין בני אשכנז, מיהו מחמירין לנהוג בשניהם (רמ"א שם), ושיטה שלישית היא שיטת המ"א (שם סק"כ) והגר"א (שם סק"ז) שנוהגים דיני יארציט בשניהם מן הדין, ולמעשה כ' המ"ב (סקמ"ב) יתפלל לפני התיבה ויאמר קדיש באדר ראשון, ואם יכול לומר קדיש בלי לדחות אבלים אחרים יאמר גם באדר שני. בענין העליה לקבר, פסק מרן הגריש"א זצ"ל דסגי בפעם אחת באדר ראשון, ואם היארציט הראשון הוא בחודש אחר בשנה מעוברת, אין עושין שום דבר אחר י"ב חודש אלא לאחר י"ג חדשים ביום היארציט בחודש שנפטר, ואז עולים לקבר, ואז עושים סיום משניות וכו' (הובא בציוני הלכה על הלי אבילות סוף פרק ל"ו).

אמירת הריני כפרת משכבו בהזכרת אביו בחודש י"ג בשנה מעוברת

בשו"ת בית יצחק (יו"ד ח"ב סי' קנ"ז) נשאל אודות צוואת המהרש"ק זצ"ל לבנו שיאמר קדיש אחריו י"ג חודש בשנה מעוברת, כאשר המנהג הוא לומר קדיש רק י"א חדשים שלא להחזיק אביו לרשע, וכיון שאולי נחשב כבזיון במה שיאמר קדיש יותר מזה, אינו יכול למחול על בזיונו, ואפילו אם החזיק עצמו חלילה מאותן שמשפטן י"ב חדשים, אבל נפסק בשו"ע (יו"ד סי' שצ"א ס"ב) דבשנה מעוברת מותר לאבל ליכנס לבית המשתה לאחר יב"ח, ואחרי שנו"נ בשאלה זו הוכיח ממתני' בעדיות (פ"ב מ"י) וכן מתוס' סוף חגיגה (כז. ד"ה פושעי ישראל) דמשפט רשעים בגיהנם הוא שנה תמימה, והוסיף דלפי"ז יצא חידוש לדינא, דבשנה מעוברת צריך לומר "הריני כפרת משכבו" על אביו י"ג חודש אע"פ שמפסיק לומר קדיש אחרי י"א חודש.

אבל מדברי גדולי האחרונים משמע דלא הסכימו לחידוש זה (עי' בשו"ת מהרש"ם ח"ג סי' ר"ה סק"ח), דהרי הלבוש (יו"ד סוסי ת"ב) כ' מפורש דגם בשנה מעוברת דין הרשעים הוא רק י"ב חודש, וכן מבואר בשו"ת חת"ס (או"ח סוסי י"ד) בשם שו"ת מהר"י מינץ (סוסי ט'), ולכן נראה דה"ה שאין צריך לומר הכ"מ אחרי יב"ח גם בשנה מעוברת.

נעשה לו נס באדר בשנה פשוטה ונדר לעשות סעודת הודאה כל שנה

כ' המ"ב (סי' תרצ"ז סק"ב) מי שארע לו נס באדר, וקבל ע"ע לעשות תמיד יום משתה ושמחה, אם ארע בשנה פשוטה יעשה סעודה באדר ראשון, ואותה סעודה שעושה בשביל הנס היא סעודת מצוה, משום שכל סעודה שעושים לזכר נפלאות ה' היא סעודת מצוה. וכבר העירו דלכאורה המ"ב סותר

א"ע, דהרי בהל' מגילה (סי' תרפ"ו סק"ח) כ' דמי שנעשה לו נס באדר ונדר לעשות פורים, כשיבא שנת העיבור **צריך לעשות פורים באדר שני**, אם לא שנעשה הנס בשנת העיבור באדר ראשון.

יש שרצו לחלק בין אם נדר "לעשות פורים", דאז יעשהו באדר שני כמו שפורים הוא באדר שני, דהרי יש אומדנא שכוונתו היתה לחודש זה, משא"כ כשנדר לעשות יום משתה ושמחה סתם, יעשהו באדר ראשון, כיון דלשיטת הרמ"א עיקר אדר הוא אדר ראשון (עי' נטעי גבריאל על פורים פי"ג הערה ג').